

УДК 331.5:378.22(477)(045)

DOI 10.32755/sjeducation.2026.01.157

ДИНАМІКА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ ЩОДО ЗАТРЕБУВАНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Кулішов Володимир Сергійович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

заступник директора з навчальної роботи,

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Національної академії педагогічних наук України

(09100, Україна, м. Біла Церква, вул. Леваневського, буд. 52/4,

e-mail: kulishov_04@ukr.net)

ORCID: 0000-0003-3262-796X;

Пахомов Ілля Володимирович,

старший викладач кафедри педагогіки,

психології та менеджменту,

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Національної академії педагогічних наук України

(09100, Україна, м. Біла Церква, вул. Леваневського, буд. 52/4,

e-mail: pahotov.ilya@ukr.net)

ORCID: 0000-0002-6101-9384

У статті здійснено аналіз динаміки ринку праці щодо кількості актуальних вакансій на посади викладачів закладів освіти (професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, навчальних центрів). Проаналізовано динаміку актуальних вакансій на посади викладачів закладів освіти і потенційних посад, які ще не є вакантними, але можуть ними стати.

Аналіз здійснено відповідно до даних Єдиного реєстру вакансій Державної служби зайнятості, а також згідно з кількістю потенційних посад викладачів за даними Міністерства освіти і науки України. З'ясовано, що загальна кількість актуальних вакансій викладачів вказаних закладів освіти становить понад 1,0 тис., а потенційних – набагато більше (понад 140 тис.). Проаналізовано кількість вакансій, рівень середньої заробітної плати, найбільш затребувані посади та перелік вимог, що сьогодні висуваються до викладачів закладів освіти порівняно з 2022 роком. Аналіз ринку праці показав, що вакансії у сфері освіти наявні, роботодавці мають потребу у фахівцях за спеціальністю А1 «Освітні науки», однак простежується кваліфікаційний розрив між бізнесом та освітою, який потрібно подолати. Заробітна плата в галузі освіти є нижча від середньої, що спричиняє відтік молоді в інші сфери суспільно-професійної діяльності, але стабільність заробітної плати і перспективне її підвищення має позитивні сторони.

Аналіз ринку праці щодо кількості актуальних вакансій на посади викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів різної форми власності свідчить про їх незначну кількість (понад 1 тис.), проте аналіз ринку праці передбачає також аналіз потенційних посад, які ще не є вакантними, однак можуть ними стати. Для цього проаналізовано кількість викладачів у державних закладах освіти, яка становить понад 140 тис., тому постає необхідність їх підготовки в закладах вищої освіти.

Ключові слова: ринок праці, викладачі закладів освіти, вакансії, працевлаштування, заробітна плата, вимоги до фахівця.

DYNAMICS OF THE DOMESTIC LABOR MARKET IN RELATION TO THE DEMAND FOR TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Kulishov Volodymyr,

PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Deputy Director for Educational Work,

*Bila Tserkva Institute of Continuous Professional Education
of the State Institution of Higher Education
"University of Education Management"*

*of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
(52/4 Levanevsky Street, Bila Tserkva, 09100, Ukraine,
e-mail: kulishov_04@ukr.net)*

ORCID: 0000-0003-3262-796X;

Pakhomov Ilya,

Senior Lecturer of the Department of Pedagogy,
Psychology and Management,

*Bila Tserkva Institute of Continuous Professional Education of the
State Institution of Higher Education "University of Education
Management" of the National Academy
of Educational Sciences of Ukraine*

*(52/4 Levanevsky Street, Bila Tserkva, 09100, Ukraine,
e-mail: pahomov.ilya@ukr.net)*

ORCID: 0000-0002-6101-9384

The article analyzes the dynamics of the labor market regarding the number of current vacancies for positions of teachers in educational institutions (vocational (vocational-technical), professional pre-higher education, higher education, training centers). The dynamics of both current vacancies for positions of teachers in educational institutions and potential positions that are not yet vacant, but may become so, were analyzed. To do this, the number of vacant positions of teachers in the specified educational institutions was analyzed according to the Unified Register of Vacancies of the State Employment Service,

as well as the number of their potential positions according to the data of the Ministry of Education and Science of Ukraine. It was found that the total number of current vacancies for teachers in the specified educational institutions is over 1,000, and the potential ones are much more (over 140,000). The number of vacancies, the level of average wages, the most popular positions and the list of requirements that are currently imposed on teachers in educational institutions compared to 2022 were analyzed. It has been found that the modern labor market needs specialists in teaching professions, but employers mostly give preference to teachers who are ready to work in institutions of professional (vocational and technical) and specialized pre-higher education, as well as in private training centers.

Key words: labor market, teachers of educational institutions, vacancies, employment, salary, requirements for a specialist.

Постановка проблеми. Військова агресія РФ проти України матиме довготривалі наслідки для національного ринку праці. В умовах воєнного стану дефіцит кваліфікованих фахівців досягає кризового рівня. Це потребує об'єднання зусиль та активізації всіх інституційних суб'єктів ринку праці, здійснення аналізу актуальних потреб у фахівцях у воєнний час та підготовки необхідних рекомендацій задля повоєнного відновлення країни. Ринок праці є одним з найскладніших елементів ринкової економіки, у процесі функціонування якого переплітаються інтереси робітника й роботодавця щодо визначення ціни праці та умов функціонування, а також відображаються практично всі соціально-економічні процеси, що відбуваються в державі [9].

Нині спостерігається тенденція невідповідності попиту і пропозиції на ринку праці, що стало наслідком багатьох факторів, з якими стикнулася країна за останні роки. Між професіями, які обрали вступники 2024 року, та професіями, які нині затребувані роботодавцями, є певний розрив. Водночас експерти вказують, що отримання вищої освіти не гарантує отримання високооплачуваної роботи. Ринок праці перенасичений фахівцями з вищою освітою. Так, за даними Державної служби зайнятості, серед безробітних, які перебували на обліку станом на 01.09.2024 року, 51 % мали вищу освіту. Через це фахівці радять молодим людям обирати професійну (професійно-технічну) чи фахову передвищу освіту [8].

Вища освіта відіграє ключову роль у подоланні кваліфікаційного розриву в економіці держави шляхом надання грома-

дянам необхідних знань, навичок та компетенцій для успішного вступу на ринок праці. Через якісну і сучасну вищу освіту випускники отримують можливість ефективно реагувати на вимоги ринку та виконувати складні економічні завдання. Крім того, вища освіта сприяє інноваційному розвитку економіки через застосування нових методів і технологій організації виробництва, а також розвиває критичне мислення й аналітичні здібності в майбутніх фахівців, що сприяє зменшенню кваліфікаційного розриву та підвищенню продуктивності праці.

Система вищої освіти в Україні перебуває у складних умовах через низку викликів сьогодення: воєнний стан та воєнні дії, що мають суттєві негативні наслідки в усіх галузях функціонування держави, зокрема і на ринку праці та в галузі освіти; глобалізація, що спричиняє конкурентність в аспекті людського і ресурсного капіталу; цифрова трансформація освітньої діяльності, технологізація виробничого процесу й активне використання штучного інтелекту, що породжує міграційні та демографічні процеси, що викликають зміни кількісного і якісного (вікового, освітнього, компетентнісного, фахового та ін.) складу населення.

Цифровізація, автоматизація, технологізація освітнього процесу в закладах освіти зумовлює пошук і залучення до роботи фахівців нової генерації, котрі мають поліфункціональні фахові компетентності, швидко адаптуються до змін, володіють навичками *soft & hard skills*, усвідомлено вміють навчатися впродовж життя та ін. Усе це спонукає заклади освіти до швидкої якісної адаптації до діяльності в умовах воєнного часу і в умовах повоєнного відновлення економіки України.

Нині вкрай важливим і актуальним є пошук можливостей та механізмів забезпечення розвитку й відновлення економіки України в повоєнний період, а саме розроблення перспективних та продуктивних шляхів подолання кваліфікаційного розриву на ринку праці та в системі вищої освіти, розроблення якісної системи формування й розвитку затребуваних професійних компетентностей здобувачів освіти та фахівців з вищою освітою як майбутніх висококваліфікованих і конкурентоспроможних професіоналів. Для подолання кваліфікаційного розриву

на ринку праці в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України зацікавленими є всі його суб'єкти: роботодавці, система освіти, що готує фахівців, здобувачі освіти, фахівці з вищою освітою, працівники. Саме подолання кваліфікаційного розриву (skills gap) між роботодавцями, стейкхолдерами, закладами вищої освіти, працівниками, здобувачами освіти, фахівцями з вищою освітою сприятиме активізації і забезпеченню ринку праці, відновленню підприємств, відродженню інституцій держави [7].

Усі перелічені вище фактори безпосередньо чи опосередковано впливають на популярність і затребуваність / незатребуваність педагогічної професії серед випускників вітчизняних закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. У зв'язку з вищезазначеним виникла потреба проаналізувати тенденції, що нині впливають на затребуваність викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів різної форми власності на вітчизняному ринку праці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Загалом проблеми розвитку ринку праці педагогічних працівників України, його регулювання та реформування, аспекти зайнятості населення, безробіття є об'єктом наукових досліджень вітчизняних дослідників, зокрема Л. Горошкової [6], В. Кулішова [3; 5; 9], І. Кучеренко [4], І. Пахомова [5; 9], В. Сидоренко [6; 7], О. Юденкової [4] та ін. Однак на сьогодні затребуваність викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів на ринку праці досліджена недостатньо.

Мета статті – проаналізувати динаміку затребуваності викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів різної форми власності на вітчизняному ринку праці.

Виклад основного матеріалу. З метою аналізу ринку праці та вивчення запитів роботодавців щодо затребуваності викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів було

проаналізовано Єдиний портал вакансій, який об'єднує інформацію з трьох сервісів працевлаштування (dcz.gov.ua, Work.ua та Robota.ua) щодо затребуваних викладацьких посад, форми власності закладу освіти та рівня орієнтовної заробітної плати [1].

Аналіз ринку праці щодо кількості актуальних вакансій на посади викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів свідчить про їх незначне збільшення впродовж 2022–2025 років. Так, у 2022 році кількість таких вакансій складала близько 0,9 тис., у 2025 році – вже понад 1,0 тис. [1].

Аналіз кількості вакансій за регіонами свідчить про те, що впродовж 2022–2025 років найбільша їх частка спостерігалася в таких областях: Київ – 37,1 % у 2025 р., Дніпропетровська – 11,1 % відповідно, Київська – 9,9 %, Одеська – 5,5 %, Рівненська – 4,1 %, Львівська – 3,7 %, Харківська – 3,3 %, Івано-Франківська – 3,1 %, дещо менша – у Житомирській та Хмельницькій (по 2,7 %), Вінницькій (2,6 %), Волинській (2,2 %), Закарпатській та Полтавській (по 2,1 %), найменша – у Запорізькій (1,9 %), Черкаській (1,7 %), Чернівецькій (1,5 %), Чернігівській (1,3 %), Тернопільській (1,1 %), Миколаївській та Кіровоградській (по 1,0 %), Сумській (0,8 %) та Херсонській (0,5 %) областях. У Донецькій та Луганській областях вакансій викладачів закладів освіти не виявлено.

Істотних змін у співвідношенні вакансій за закладами освіти впродовж 2022–2025 років також не відбулося: майже половину їх становлять вакансії викладачів іноземної мови у приватних навчальних центрах (45,5 %), значно менше (11,5 %) – викладачі комп'ютерних курсів у приватних навчальних центрах. Ще менше вакансій викладачів мистецтва як у приватних студіях, так і в державних закладах позашкільної освіти та школах мистецтв (9,1 %). Незначна кількість вакансій викладачів читання, письма та рахування пропонується у приватних центрах раннього розвитку дитини (3,2 %) та в державних спортивних школах і приватних спортивних секціях (2,9 %).

Частка вакансій у державних закладах освіти впродовж 2022–2025 років також істотно не змінилася. Серед них більше

вакансій пропонують заклади фахової передвищої освіти (8,1 %), дещо менше – заклади професійної (професійно-технічної) освіти (5,1 %), ще менше – заклади вищої освіти (4,1 %). Кваліфікаційні вимоги до викладачів державних закладів освіти визначаються відповідними професійними стандартами.

Для викладачів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти діє Професійний стандарт «Педагог професійного навчання», який серед умов допуску до викладацької діяльності визначає наявність документа про освіту ступеня не нижче бакалавра за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), іншими спеціальностями галузі знань 01 Освіта / Педагогіка або за спеціальностями інших галузей знань з присвоєнням професійної кваліфікації педагогічного працівника. Згідно з професійним стандартом «Викладач закладу вищої освіти» до викладачів закладів вищої освіти висуваються такі кваліфікаційні вимоги: наявність ступеня «магістр» або «доктор філософії» за відповідною освітньо-професійною програмою.

За досліджуваний період (2022–2025 рр.) рівень запропонованої заробітної плати викладачів закладів освіти дещо підвищився: якщо у 2022 році середня заробітна плата в галузі визначена на рівні 8,9 тис. грн на місяць [3], то у 2025 році вона становить 11,3 тис. грн [1]. Рівень заробітної плати за запропонованими вакансіями викладачів закладів освіти коливається від 8 до 40 тис. грн.

Більшість роботодавців (53,6 %) пропонують середню заробітну плату (10–20 тис. грн). Така зарплата пропонується в більшості приватних навчальних центрів та державних закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Деяка частка вакансій як у державних, так і у приватних закладах освіти (15,5 %) пропонує для викладачів договірну оплату за умови неповної зайнятості. Як правило, це відрядна (погодинна) оплата, причому вона може становити від кількох сотень до кількох тисяч гривень за годину.

На жаль, деяка частка вакансій (14,1 %) пропонує для викладачів закладів освіти мінімальну заробітну плату (до 10 тис. грн), що не сприяє притоку великої кількості охочих

працювати у сфері освіти й негативно позначається на їх подальшій професійній мотивації. Як правило, такий рівень заробітної плати пропонують державні заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Найменший рівень заробітної плати для викладачів пропонують заклади професійної (професійно-технічної) освіти. Це свідчить про необхідність підвищення рівня матеріального забезпечення викладачів державних закладів освіти, які безпосередньо готують фахівців для повоєнної відбудови України.

Також незначна частка вакансій (13,3 %) пропонує викладачам закладів освіти рівень заробітної плати вищий від середнього (20–30 тис. грн), і лише деякі (3,5 %) – високий її рівень (понад 30 тис. грн). Як правило, це викладачі іноземної мови або IT-технологій у приватних навчальних центрах.

Незважаючи на незначну кількість актуальних вакансій викладачів закладів освіти на Єдиному порталі вакансій Державної служби зайнятості [1], аналіз ринку праці педагогічних працівників передбачає також аналіз потенційних посад, які ще не є вакантними, але можуть ними стати. Для цього ми проаналізували кількість посад викладачів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти згідно з даними Міністерства освіти і науки України.

Відповідно до статистики МОН України сьогодні функціонують понад 0,7 тис. закладів професійної (професійно-технічної) освіти, де працюють понад 20 тис. викладачів професійно-теоретичної підготовки та загальноосвітніх предметів [2]. Щодо закладів фахової передвищої освіти, то їх кількість становить понад 0,5 тис., кількість викладачів професійно-теоретичної підготовки та загальноосвітніх предметів теж перевищує 20 тис. осіб [2]. Також функціонують понад 0,3 тис. закладів вищої освіти, у яких працює понад 100 тис. викладачів [2].

Тобто, якщо кількість актуальних вакансій викладачів державних закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти незначна (близько 0,2 тис.) [1], то загальна кількість потенційних вакансій значно більша і становить понад 140 тис. [2], тому постає необхідність їх підготовки в закладах вищої освіти.

Як бачимо, за результатами порівняльного аналізу спостерігається наявна динаміка незначного зростання на ринку праці в Україні попиту на викладачів закладів освіти, а також навчальних центрів різної форми власності, а саме вакансій «викладач закладу вищої освіти», «викладач закладу фахової передвищої освіти», «викладач закладу професійної (професійно-технічної) освіти», а також «викладач навчального центру» впродовж 2022–2024 років.

У результаті проведеного дослідження було визначено основні вимоги до претендентів на посади викладачів закладів освіти: вища освіта, у закладах вищої освіти – науковий ступінь, вчене звання та відповідність ліцензійним вимогам; комунікативна, методична, цифрова компетентності; досвід, креативність, комунікабельність, відповідальність, доброзичливість, знання іноземної мови, стресостійкість, адаптивність та гнучкість, готовність навчатись, робота з новими технологіями, критичне мислення, управління змінами.

Таким чином, викладачі закладів освіти є затребуваними в нинішніх умовах, хоч і не такий мають попит, як у довоєнний час. Найбільше викладацьких посад пропонують приватні мовні та комп'ютерні навчальні центри. Тенденції, які сьогодні впливають на ринок праці та на запити роботодавців щодо затребуваності викладачів закладів освіти, свідчать про те, що загалом ринок праці потребує фахівців зазначених спеціальностей, проте затребуваність не є такою інтенсивною, як у довоєнний час. Ринок праці поступово відновлюється, але до показників довоєнного періоду ще далеко.

Висновки. Аналіз ринку праці показав, що вакансії у сфері освіти наявні, роботодавці мають потребу у фахівцях за спеціальністю А1 «Освітні науки», однак простежується кваліфікаційний розрив між бізнесом та освітою, який потрібно подолати. Заробітна плата в галузі освіти є нижчою від середньої, що спричиняє відтік молоді в інші сфери суспільно-професійної діяльності, але стабільність заробітної плати і перспективне її підвищення має позитивні сторони.

Аналіз ринку праці щодо кількості актуальних вакансій на посади викладачів закладів професійної (професійно-

технічної), фахової передвищої та вищої освіти, а також навчальних центрів різної форми власності свідчить про їх незначну кількість (понад 1 тис.), проте аналіз ринку праці передбачає також аналіз потенційних посад, які ще не є вакантними, але можуть ними стати. Для цього проаналізовано кількість викладачів у державних закладах освіти, яка становить понад 140 тис., тому постає необхідність їх підготовки в закладах вищої освіти.

Подальших наукових розвідок потребує прикладне наукове дослідження Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України на тему «Кваліфікаційний розрив на ринку праці в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України».

Список використаних джерел

1. Єдиний портал вакансій Державної служби зайнятості. URL: <https://jobportal.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 26.07.2025).
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/> (дата звернення: 26.07.2025).
3. Кулішов В. С. Аналіз вітчизняного ринку праці щодо затребуваності фахівців за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 4 (205). С. 27–31.
4. Кучеренко І. А., Юденкова О. П. Кваліфікаційний розрив в екосистемі освіти і ринку праці України. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Вип. 28 (57). С. 103–122.
5. Пахомов І. В., Кулішов В. С. Підготовка освітніх лідерів відповідно до вимог ринку праці. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4 (4). С. 460–474.
6. Сидоренко В. В., Горошкова Л. А. Регіональні карти ринку праці: професії і кваліфікації: цифровий програмно-методичний комплекс / за ред. В. В. Сидоренко. Біла Церква : БІНПО, 2024. 150 с.
7. Сидоренко В. В. Кваліфікаційний розрив (skills gap) на ринку праці України: стан та механізми його подолання. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. Вип. 28 (57). С. 191–211.
8. Судаков М. Оцінка ринку праці та попиту на професійні навички в Україні: стан, тенденції та перспективи. Київ : Державна служба зайнятості України, 2024. 84 с.

9. Kulishov V., Herasymenko Y., Furs O., Pakhomov I. Labour market of Ukraine and meeting postwar workforce supply market demands. *Economics Ecology Socium*. 2024. Vol. 8. No. 3. P. 27–39.

References

1. Unified portal of vacancies of the State Employment Service. URL: <https://jobportal.dcz.gov.ua/> (accessed 07.26.2025).

2. Official website of the Ministry of Education and Science of Ukraine. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/> (accessed 07.26.2025).

3. Kulishov, V. (2022), "The analysis of the domestic labor market regarding the demand for specialists in the specialty 011 "Educational, pedagogical sciences", *Image of the Modern Pedagogue*, № 4 (205), pp. 27–31.

4. Kucherenko, I. & Yudenkova, O. (2024), "Qualification gap in the ecosystem of education and the labor market of Ukraine", *Bulletin of Postgraduate education. Educational Sciences Series*, Iss. 28 (57), pp. 103–122.

5. Pakhomov, I. & Kulishov, V. (2024), "Training of educational leaders in accordance with the requirements of the labor market", *Society and National Interests*, № 4 (4), pp. 460–474.

6. Sydorenko, V. & Horoshkova, L. (2024), Regional labor market maps: professions and qualifications: digital software and methodological complex, BINPO, Bila Tserkva.

7. Sydorenko, V. (2024), "Skills gap in the labor market of Ukraine: state and mechanisms for overcoming it", *Bulletin of Postgraduate education. Educational Sciences Series*, Iss. 28 (57), pp. 191–211.

8. Sudakov, M. (2024), Assessment of the labor market and demand for professional skills in Ukraine: status, trends and prospects, State Employment Service of Ukraine, Kyiv.

9. Kulishov, V., Herasymenko, Y., Furs, O. and Pakhomov, I. (2024), "Labour market of Ukraine and meeting postwar workforce supply market demands", *Economics Ecology Socium*, Vol. 8, No. 3, pp. 27–39.

Дата першого надходження статті до видання: 09.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.01.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 23.03.2026.